

T-TRACE: MENINGKATKAN KEHADIRAN KE SEKOLAH DALAM KALANGAN MURID TAHUN 4

Jenny Anak Michael Jemat
michaeljematjenny@gmail.com

Che Nazrah Binti Yusof
chenazrahipda@yahoo.com

Jabatan Bimbingan dan Kaunseling, IPG Kampus Darulaman

ABSTRAK: Kajian tindakan ini dilaksanakan untuk meningkatkan kehadiran ke sekolah dalam kalangan murid Tahun 4. Kajian ini melibatkan seramai 3 orang murid lelaki dan 4 orang murid perempuan Tahun 4 dari sebuah sekolah luar bandar di daerah Kota Setar, Kedah. Objektif kajian adalah untuk mengenalpasti kelebihan kaedah T-Trace dalam meningkatkan kehadiran murid ke sekolah dan meningkatkan jumlah kehadiran murid ke sekolah melalui kaedah T-Trace. Kajian ini menggunakan model Kurt Lewin (1946). Tindakan-tindakan intervensi yang digunakan dalam kajian ini ialah *'Talking Token Chips'*, *'Token Race Ranking'* dan *'Token Target'*. Instrumen utama yang digunakan untuk mengumpul data dalam kajian ini ialah pemerhatian berstruktur, temu bual berstruktur dan analisis dokumen digunakan bagi menyokong data utama kajian ini. Hasil kajian menunjukkan terdapat peningkatan jumlah kehadiran ke sekolah yang signifikan dalam kalangan murid melalui tindakan-tindakan yang dijalankan. Walau bagaimanapun, pengkaji menyedari bahawa untuk meningkatkan kehadiran murid ke sekolah tidak boleh bergantung semata-mata kepada penggunaan token. Oleh yang demikian, pengkaji mencadangkan supaya kajian berkenaan hubungan penggunaan token dengan sikap guru yang menjadi pengkaji dalam meningkatkan kehadiran ke sekolah, dan menggunakan kaedah motivasi instrinsik untuk meningkatkan kehadiran murid ke sekolah dilaksanakan untuk cadangan kajian seterusnya.

KATA KUNCI: ponteng, ekonomi token, peneguhan positif, sistem ganjaran, motivasi ekstrinsik

PENGENALAN

Menurut Norzawati, Leni, Ahmad Nadzru, Lim, Faizah dan Noor Safiza (2016), di Malaysia, ponteng sekolah dilabelkan sebagai salah satu masalah utama negara. Ini sekaligus menyokong pandangan Arsathamby dan Ng (2014), antara tahun 1994 hingga 2003, gejala ponteng sekolah dalam kalangan pelajar adalah antara salah laku yang paling dominan dan menonjol. Data Kementerian Pelajaran Malaysia (2004) juga turut menunjukkan bilangan ponteng sekolah semakin meningkat dari tahun ke tahun.

Stuphen, Fort dan Faltherty (2009), menjelaskan ponteng ialah sebagai bilangan ketidakhadiran ke sekolah tanpa sebab dalam sesuatu tempoh masa. Kemudian, menurut Zhang, Wilson, Katsiyannis, Barrett, Ju dan Wu (2010), ponteng ditakrifkan sebagai penglibatan yang menjadi amalan dalam kegiatan tidak hadir ke sekolah tanpa sebab oleh pelajar di mana isu ini menjadi perhatian dalam kalangan ibu bapa, pendidik dan masyarakat.

FOKUS KAJIAN

Kajian ini memfokuskan kepada tindakan untuk meningkatkan jumlah kehadiran dalam kalangan tujuh orang murid Tahun 4 C di sebuah sekolah luar bandar di Alor Setar setelah pengkaji mendapati kehadiran mereka adalah yang paling tidak memuaskan berbanding murid-murid Tahun 4 yang lain di sekolah berkenaan.

Menurut Nyika dan Mercy (2004) menjelaskan bahawa pelajar perlu berada di sekolah untuk lulus dan meningkatkan pemerolehan peluang dalam kehidupan mereka. Pandangan ini disokong oleh Nemec dan Watson (2007) yang menjelaskan, “*there is the concern among educators that students who are not learning the importance of attendance will struggle in the workplace where truancy can easily cost workers their livelihood.*”

OBJEKTIF DAN SOALAN KAJIAN

Kajian ini dilaksanakan dengan tujuan untuk:

- i. Menenalpasti kelebihan kaedah T-Trace dalam meningkatkan jumlah kehadiran murid ke sekolah.
- ii. Meningkatkan jumlah kehadiran murid Tahun 4 ke sekolah melalui kaedah T-Trace.

Objektif kajian yang dinyatakan adalah untuk menjawab beberapa soalan kajian yang berkaitan seperti berikut:

- i. Apakah kelebihan kaedah T-Trace dalam meningkatkan jumlah kehadiran murid Tahun 4 ke sekolah?
- ii. Bagaimanakah kaedah T-Trace dapat meningkatkan jumlah kehadiran murid Tahun 4 ke sekolah?

PESERTA KAJIAN

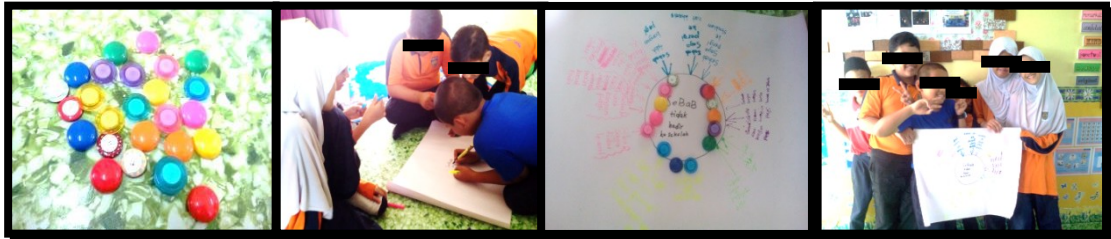
Peserta kajian terdiri daripada tujuh orang murid Tahun 4C, iaitu 4 orang murid lelaki dan tiga orang murid perempuan. Peserta kajian kesemuanya berbangsa Melayu, dan mempunyai pencapaian akademik yang sederhana. Latar belakang sosioekonomi rata-ratanya berpendapatan sederhana. Peserta kajian ini dipilih berdasarkan hasil analisis dokumen terhadap buku rekod kedatangan sekolah dan temu bual bersama beberapa orang guru. Peserta kajian dikodkan sebagai S1 (Sasaran 1), S2 (Sasaran 2), S3 (Sasaran 3), S4 (Sasaran 4), S5 (Sasaran 5), S6 (Sasaran 6), dan S7 (Sasaran 7).

TINDAKAN YANG DIJALANKAN

Pelaksanaan kajian tindakan yang dijalankan telah menggunakan model Kurt Lewin (1946). Kaedah T-Trace merupakan singkatan kepada Token Trace. Tindakan yang dijalankan dalam kaedah T-Trace adalah bersandarkan pada konsep peneguhan positif dan teknik ekonomi token yang didasari daripada teori Behaviouris atau modifikasi tingkah laku. Kaedah T-Trace digunakan oleh pengkaji untuk meningkatkan jumlah kehadiran dalam kalangan peserta kajian. Pelaksanaan tindakan dalam kaedah T-Trace ialah seperti berikut:

Aktiviti Intervensi 1: Talking Token Chips

Aktiviti ini memerlukan peserta kajian membincangkan tiga tajuk yang amat berkaitan dengan isu sama yang mereka hadapi. Perbincangan tersebut dilaksanakan dalam tempoh tiga hari. Tiga tajuk tersebut ialah ‘Sebab tidak hadir sekolah’, ‘Akibat tidak hadir sekolah’ dan ‘Kepentingan hadir ke sekolah’. setiap peserta kajian diberikan token yang berbeza warna. Pelaksanaannya ialah, setiap kali peserta kajian ingin menyumbangkan idea, perkongsian pengalaman dan pandangan, mereka perlu meletakkan token mereka di tengah kertas mahjong.

Rajah 1. Pelaksanaan aktiviti intervensi Talking Token Chips

Aktiviti Intervensi 2: Token Race Ranking

Aktiviti ini dilakukan dengan rasional untuk meningkatkan tingkah laku murid supaya hadir ke sekolah setiap hari dengan mewujudkan motivasi ekstrinsik dalam diri mereka. Token berbentuk *chips* diberikan kepada peserta kajian jika mereka hadir ke sekolah. Ketika pelaksanaan aktiviti ini juga, token yang diberikan kepada murid dilabelkan dengan nombor 1 hingga 7. Mereka perlu mengambil token berlabel nombor di pondok pengawal setiap kali hadir ke sekolah. Setiap *ranking* kehadiran murid dicatatkan dalam carta *ranking*. Token yang berlabel nombor ini mempunyai nilai hadiah yang berbeza mengikut ranking. Manakala, jumlah token yang berjaya dikumpul setiap minggu pula ditukarkan dengan hadiah yang telah peserta kajian tetapkan.

Rajah 2. Pelaksanaan aktiviti intervensi Token race Ranking

Aktiviti Intervensi 3: Token Target

Peringkat terakhir dalam kaedah T-Trace ialah Token Target. Aktiviti ini memerlukan peserta kajian menetapkan sasaran kehadiran mereka dalam sebulan di dalam Kad Sasaran Kehadiran. Kemudian, setiap kali mereka hadir pula, peserta kajian perlu menanda kad mereka yang disimpan oleh pengkaji. Seperti aktiviti sebelumnya, apabila peserta kajian hadir ke sekolah mereka akan diberikan token. Token yang berjaya dikumpulkan ditukarkan dengan hadiah yang telah ditetapkan oleh peserta kajian sendiri. Kemudian, sekiranya peserta kajian berjaya mencapai sasaran kehadiran mereka, hadiah lain pula diberikan oleh pengkaji.

Rajah 3. Pelaksanaan aktiviti intervensi Token Target

DAPATAN KAJIAN

Apakah kelebihan kaedah T-Trace dalam meningkatkan jumlah kehadiran murid ke sekolah?

Analisis Dapatan Pemerhatian Tidak Berstruktur

Jadual 1
Jadual rumusan tema kelebihan T-Trace daripada catatan nota lapangan

BI L	TEMA	CATATAN NOTA LAPANGAN AKTIVITI INTERVENSI		
		<i>TOKEN TALKING CHIPS</i>	<i>TOKEN RACE RANKING</i>	<i>TOKEN TARGET</i>
1	BOLEH DIKIRA	Masing-masing mahu menambah token untuk memberitahu 'sebab mereka tidak hadir ke sekolah', lebih-lebih lagi murid lelaki...(NL1030716)	Dapat nombor 7, pasai hang lewat sikit dari aku... (NL05130716)	mereka akan mengira jumlah token yang berjaya dikumpul.. (NL7200716)
		Hari ini kita berbincang tentang apa, cikgu? Kalau dapat banyak token, boleh sebut banyak kan, cikgu?' (NL02050716) ...Sekiranya mempunyai lebih banyak token dia akan membandingkan bilangan tokennya.. (NL03070716)		
2	MEMPUNYAI SET DEFINISI YANG JELAS		... mendapat token nombor 1 sekiranya kehadiran nya paling awal.... (NL04110716)	Token diberi sekiranya hadir... (NL7 200716)
			...kehadiran mereka ke sekolah yang diukur melalui ranking (NL05130716)	
3	MEMPUNYAI SISTEM PERTUKARAN		ditukarkan dengan hadiah yang berbeza nilainya. (NL05130716)	...jumlah token yang diperoleh dapat ditukar dengan ganjaran yang telah mereka sendiri tetapkan. (NL7 200716)
				...mereka bukan setakat mengumpul bilangan token, tapi

token yang ada pada mereka dapat ditukarkan kepada benda lain (NL7 200716)

Berdasarkan analisis dapatan daripada catatan nota lapangan, sebanyak tiga tema kelebihan kaedah T-Trace berjaya dikenalpasti. Tema-tema tersebut ialah boleh dikira, mempunyai set definisi tingkah laku yang jelas, dan mempunyai sistem pertukaran. Jadual berikut merupakan rumusan hasil daripada pemerhatian.

Analisis Dapatan Temu Bual Berstruktur

Jadual 2
Analisis tema jawapan temu bual bersama peserta kajian dan guru kelas

	Nombor soalan	Jawapan	Tema
Daripada kes	1	S1: <i>Syok, cikgu. Macam duit sebab kami boleh tukaq token kami dengan barang.</i>	Boleh dikira
		S2: <i>Syok dapat kumpul token. Boleh kira-kira.</i>	
	2	S6: <i>Gembira, saya pernah dapat nombor 1.</i>	Boleh dikira
		S7: <i>Sebab kami tahu kalau kami mai sekolah, kami dapat token cikgu. Budak kelas kami yang lain cemburu pasai kami dapat token</i>	
	3	S2: <i>Cikgu kata kalau mai sekolah, kami dapat token. Tu yang best sebab dapat kumpulkan token. Lepas tu, boleh tukaq dengan hadiah. Macam saya nak dapat kasut sukan, saya perlu mai sekolah.</i>	Mempunyai set definisi tingkah laku yang jelas
		2	<i>Depa tahu kalau mai sekolah, Cikgu Jenny akan bagi token, lepas tu buh dalam tabung.</i>
Guru kelas	3	<i>Saya rasa depa seronok dapat token sebab last dia sekali, token yang depa kumpul tu boleh tukaq dengan hadiah.</i>	Mempunyai sistem pertukaran

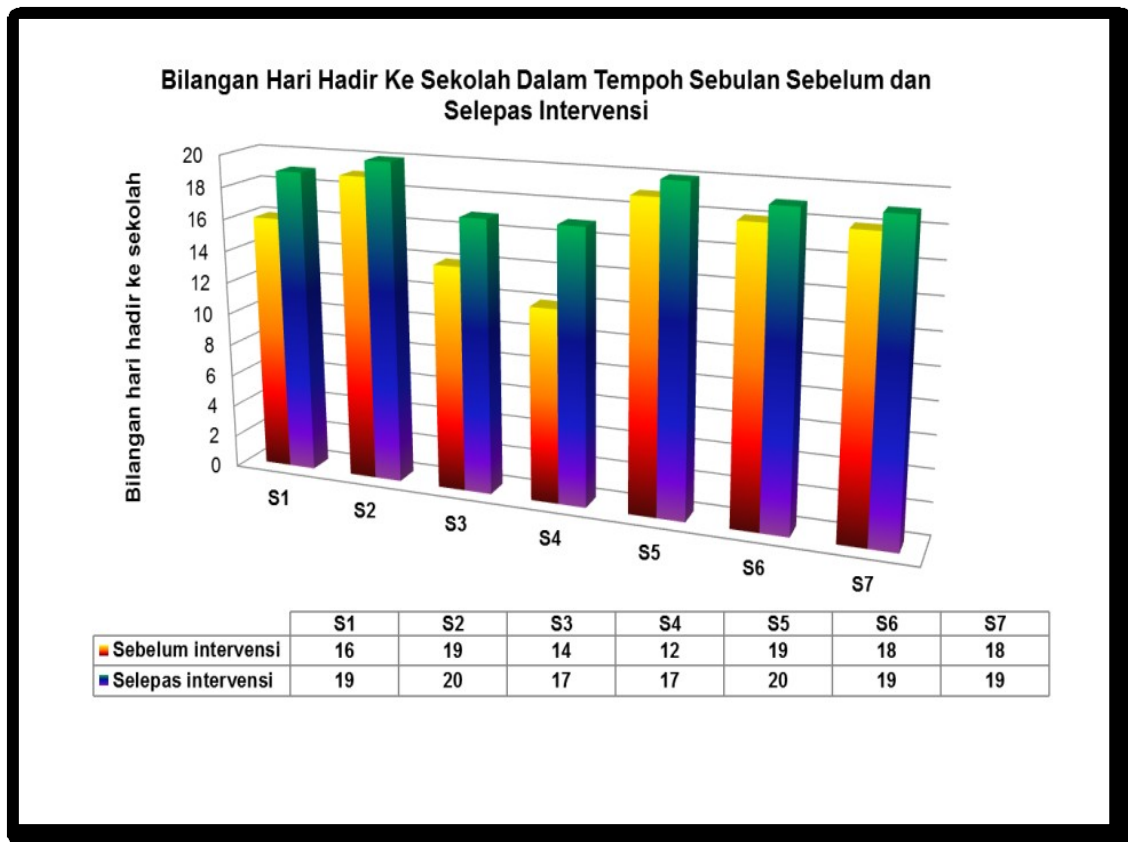
Berdasarkan analisis keseluruhan jawapan temu bual bersama peserta kajian dan juga guru kelas pada Jadual 2, sebanyak tiga tema yang merujuk kepada kelebihan kaedah T-Trace telah dapat dikenalpasti. Kelebihan-kelebihan kaedah T-Trace dalam meningkatkan jumlah kehadiran murid ke sekolah telah dikategorikan dalam tema seperti boleh dikira, mempunyai satu set definisi tingkah laku diingini yang jelas dan mempunyai sistem pertukaran.

Kesimpulannya, tema-tema yang menggambarkan kelebihan kaedah T-Trace ini yang sebenarnya mendorong dan menarik minat murid atau peserta kajian untuk terus datang ke sekolah setiap hari. Tiga kelebihan kaedah T-Trace tersebut ialah seperti oleh dikira, mempunyai satu set definisi tingkah laku diingini yang jelas dan mempunyai sistem pertukaran. Oleh hal yang demikian, analisis kedua-dua dapatan ini telah berjaya menjawab persoalan kajian yang pertama.

Bagaimanakah kaedah T-Trace dapat meningkatkan jumlah kehadiran murid Tahun 4 ke sekolah?

Dapatan Analisis Dokumen

Rajah 4 berikut menunjukkan graf perbandingan kehadiran murid sebelum dan selepas intervensi dilaksanakan yang telah dianalisis daripada buku rekod kedatangan murid dan kad sasaran kehadiran. Manakala jadual 3 menunjukkan peratus peningkatan kehadiran setiap peserta kajian selepas intervensi.

Rajah 4. Graf perbandingan bilangan hari hadir ke sekolah dalam tempoh sebulan sebelum dan selepas intervensi

Jadual 3
Rumusan peningkatan peratus kehadiran

Jumlah Kehadiran Ke Sekolah Dalam Sebulan						
Bil	Peserta kajian	Sebelum intervensi		Selepas intervensi		Peningkatan peratus kehadiran (%)
		Sebelum intervensi (20 hari)	Peratus kehadiran (%)	Selepas intervensi (20 hari)	Peratus kehadiran (%)	
1	S1	16	80	19	95	+15
2	S2	19	95	20	100	+5
3	S3	14	70	17	85	+15
4	S4	12	60	17	85	+25
5	S5	19	95	20	100	+5
6	S6	18	90	19	95	+5
7	S7	18	90	19	95	+5

Berdasarkan Rajah 4, berlaku peningkatan kehadiran dalam tempoh sebulan selepas tindakan dilaksanakan. Peningkatan paling ketara adalah peningkatan kehadiran peserta kajian S4, iaitu ketika sebelum tindakan dilaksanakan, S4 hanya mencatatkan kehadiran sebanyak 12 hari daripada keseluruhan 20 hari persekolahan dalam tempoh sebulan. Namun, setelah mengikuti tindakan dalam kaedah T-Trace, S4 mencatatkan kehadiran sebanyak 17 hari dalam tempoh sebulan. Manakala, peserta S2 dan S5 telah menunjukkan kehadiran penuh ketika intervensi dilaksanakan, iaitu jika dilihat semasa sebelum intervensi, S2 dan S5 masing-masing pernah tidak hadir ke sekolah selama sehari. Peningkatan kehadiran juga dapat dilihat pada S1 iaitu sebelum intervensi, dia hanya hadir selama 16 hari, namun selepas intervensi, ternyata bilangan hari ponteng S1 berkurangan iaitu dia telah hadir ke sekolah selama 19 hari. Bagi S3 juga menunjukkan peningkatan kehadiran. Selepas intervensi, S3 telah hadir ke sekolah selama 17 hari berbanding sebelumnya iaitu hanya 14 hari. Sementara itu, untuk S6 dan S7, kedua-duanya hadir ke sekolah selama 19 hari iaitu berbeza dengan sebelum intervensi di mana mereka hadir selama 18 hari ke sekolah.

Merujuk kepada peratus peningkatan kehadiran pula pada Jadual 3, didapati S4 menunjukkan peningkatan paling ketara. Peratus peningkatan kehadiran S4 mencatatkan sebanyak 25%, iaitu peningkatan peratus kehadiran tertinggi. Peratus peningkatan kehadiran kedua tertinggi kemudiannya dicatatkan oleh S1 dan S3 iaitu sebanyak 15%. Manakala, untuk S2, S5, S6 dan S7 pula masing-masing mencatatkan peratus peningkatan kehadiran sebanyak 5%. Perbandingan bilangan hari hadir ke sekolah sebulan dan selepas intervensi dalam tempoh sebulan dalam kalangan peserta kajian telah ditunjukkan seperti pada rajah 18. .

Kesimpulannya, kaedah T-Trace telah berjaya meningkatkan jumlah kehadiran ke sekolah dalam kalangan murid Tahun 4 yang terlibat sebagai peserta kajian. Hal ini dibuktikan melalui peningkatan bilangan kehadiran murid ke sekolah selepas intervensi dikenakan ke atas mereka. Berdasarkan analisis peratus peningkatan kehadiran dalam kalangan murid juga menunjukkan bahawa kaedah T-Trace telah berjaya meningkatkan kehadiran mereka.

REFLEKSI

Berdasarkan dapatan analisis pemerhatian dan temu bual, kajian ini telah berjaya mencapai objektif yang pertama iaitu mengenalpasti kelebihan kaedah T-Trace dalam meningkatkan jumlah kehadiran ke sekolah dalam kalangan murid Tahun 4. Sebanyak tiga tema mengenai kelebihan kaedah T-Trace telah berjaya dikenalpasti iaitu boleh dikira, token mempunyai set definisi tingkah laku yang jelas, dan token dalam kaedah T-Trace mempunyai sistem pertukaran. Dapatan kajian ini selari dengan dapatan Thomson (2006) dalam S. Mahmood, Mohamad Ashoori dan Narges Adib (2011),

“...six key factors for successful economic system chips can be counted; the clear definition of target behavior; the need to strengthen supplement; a system for exchange of chips; systems for data entry and ability to perform by the staff”

Kemudian, melalui dapatan analisis dokumen juga menunjukkan bahawa kaedah T-Trace telah berjaya mencapai objektif yang kedua iaitu meningkatkan jumlah kehadiran murid Tahun 4 ke sekolah melalui kaedah T-Trace. Hasil analisis dokumen menunjukkan peningkatan peratus kehadiran dan peningkatan bilangan hari hadir ke sekolah yang signifikan dalam kesemua peserta kajian. Dapatan kajian ini selari dengan hasil kajian oleh Epstein dan Sheldon (2002) yang menjelaskan bahawa *‘rewarding elementary students for good attendance with parties, gift certificates, and recognition at assemblies had a meaningful correlation with reducing chronic absenteeism as well as increasing daily attendance rates’*

Secara keseluruhannya, melalui kajian tindakan ini, pengkaji dapat membaiki amalan sendiri yang sebelum ini hanya menggunakan teknik konfrontasi untuk meningkatkan kesedaran tentang kepentingan hadir ke sekolah dalam kalangan peserta kajian. Selain itu, kepuasan kerja pengkaji juga bertambah kerana kajian tindakan ini akhirnya menampakkan hasil yang positif. Kejayaan kajian tindakan ini mendorong motivasi pengkaji untuk melaksanakan kajian tindakan dalam bidang lain di masa akan datang.

CADANGAN TINDAKAN SUSULAN

Railsback (2004) menyatakan, don't rely on using rewards as the only strategy for increasing attendance. Research shows mixed results for this approach, and positive results are often not long term. Oleh itu, pengkaji mencadangkan supaya kajian akan datang yang ingin dijalankan adalah untuk mengkaji hubungan kaedah ini dengan sikap-sikap yang dimiliki oleh guru-guru yang menggunakan kaedah ini dalam meningkatkan jumlah kehadiran murid ke sekolah. Hal ini kerana kajian oleh Bernard (2004) menjelaskan bahawa, perhaps the most important finding in research concerning dropout prevention, attendance, student engagement, and effective small schools is that students are more likely to remain and achieve in schools where people care about them.

Seterusnya, pengkaji mencadangkan supaya kaedah motivasi instrinsik digunakan untuk memastikan kehadiran murid ke sekolah dapat terus dikekalkan. Peneguhan positif dalam bentuk pujian boleh digunakan oleh para guru supaya murid-murid yang kerap ponteng merasakan kehadiran mereka ke sekolah sangat dihargai oleh guru. Ini kerana menurut Willingham (2006) apabila pendidik mahir menggunakan pujian untuk memperkukuhkan tingkah laku yang diinginkan telah dapat memupuk motivasi intrinsik pelajar mereka. Begitu juga sekiranya guru mahir memberikan pujian terhadap tingkah laku murid yang hadir, akan mewujudkan motivasi instrinsik dalam diri murid untuk terus hadir ke sekolah.

RUJUKAN

Arsathamby, Veloo & Ng, Choo Kim. (2014). *Jenis amaran dan faktor ponteng sekolah dalam kalangan pelajar sekolah menengah di Sabah*. Retrieved from [http://apjee.usm.my/APJEE_29_2014/Art%208\(125-140\)%20.pdf](http://apjee.usm.my/APJEE_29_2014/Art%208(125-140)%20.pdf).

Benard, B. (2004). *Resiliency: What we have learned*. San Francisco, CA: WestEd

Epstein, J.L., & Sheldon, S.B. (2002). Present and accounted for: Improving student attendance through family and community involvement. *Journal of Educational Research*, 95(5), 308–318.

Kementerian Pendidikan Malaysia (KPM). (2004). *Laporan jawatankuasa menangani isu budaya negatif di kalangan murid sekolah*. Kuala Lumpur: Author.

Nemec, C. J & Watson, R. A. (2007). *Teacher Initiatives to Reduce Truancy Among High School Student*. Retrieved from

<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:nE12ubPcWJYJ:eric.ed.gov/%3Fid%3DED496096+&cd=1&hl=en&ct=clnk>

Norzawati Yoep, Leni Tupang, Ahmad Nadzri Jai, Lim Kuang Kuay, Faizah Paiwai, Noor Safiza Mohd Nor. (2016). *Prevalence of truancy and its associated factors among school-going malaysian adolescents: Data from Global School-Based Health Survey 2012*. Kuala Lumpur: Scientific Research Publishing Inc.

Nyika, R & Mercy, K. (2014). Strategies employed by primary teachers in Sazda Cluster in managing truancy. *Greener Journal of Educational Research*, Vol. 4 (3), pp. 063-070, May 2014.

Railsback, J. (2004). *Increasing student attendance: Strategies from research and practice*. Portland: Northwest Regional Educational Laboratory.

S. Mahmood Mirzamani, Mohamd Ashoori dan Narges Adib. (2011). The Effect of Social and Token Economy Reinforcements on Academic Achievement of Students with Intellectual Disabilities. *Iran J Psychiatry*. 2011, Winter; 6(1): 25-30.

Sutphen, R. D., Ford, J. P., & Flaherty, C. (2009). Truancy interventions: A Review of the research literature. *Research on Social Work Practice* 000(00) 1-11 The Author(s) 2009Reprints and permission: <http://www.sagepub.com/journalsPermissions.nav>DOI: 10.1177/104973150934786.

Willingham, D. L. (2005). Ask the cognitive scientist: How praise can motivate-or stifle. *American Educator*, 29, 23-27. Retrieved August 11, 2016, from Education Research Complete database

